

بررسی وضعیت موجود منابع درسی زبان تخصصی مدیریت و روش‌های متداول تدریس برای ارتقای سطح یادگیری زبان دانشجویان

محمد مهدی تنعمی^۱، سحر نجفی خواه^۲

چکیده: هدف از انجام این پژوهش بررسی وضعیت موجود منابع زبان تخصصی مدیریت، روش‌های متداول تدریس، مشخص کردن نواقص آنها و ارائه راهکارهایی در جهت بهبود سطح یادگیری زبان دانشجویان است. این پژوهش از دید هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها، میدانی - تحلیلی است. در مرحله جمع‌آوری و تنظیم ادبیات پژوهش و مبانی نظری، از روش کتابخانه‌ای و در بخش میدانی از روش مشاهده، مصاحبه و پرسش‌نامه برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. با توجه به اهمیت زبان تخصصی در رشته‌ی مدیریت و انگلیسی بودن منابع اصلی این رشته، ارتقای سطح یادگیری زبان دانشجویان، اهمیت به‌سزایی در موفقیت و پیشرفت شغلی و علمی آنها ایفا می‌کند. با بررسی‌های انجام شده در زمینه‌ی وضعیت کتاب‌ها و منابع موجود و نتایج به‌دست آمده از نظرخواهی‌های دانشجویان و اطلاعات حاصل از پرسش‌نامه‌ها و مصاحبه با استادان، سابقه‌ی تدریس و مشاهده‌های انجام شده از روش‌های معمول تدریس زبان، مشخص شد که منابع موجود پاسخ‌گوی نیازهای فزاینده‌ی دانشجویان نیست.

واژه‌های کلیدی: زبان تخصصی مدیریت، منابع زبان تخصصی مدیریت، روش‌های متداول تدریس، ارتقای سطح یادگیری.

۱. استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده‌ی مدیریت، دانشگاه تهران، ایران

۲. دانشجوی کارشناسی مدیریت بازرگانی، دانشگاه تهران، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۱۰/۲۷

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۱/۰۴/۰۳

نویسنده مسئول مقاله: محمد مهدی تنعمی

E-mail: mtanaomi@ut.ac.ir

مقدمه

اهمیت دانستن زبان بر کسی پوشیده نیست، همگان می‌دانند که تسلط بر زبان انگلیسی از پیش‌نیازهای موفقیت علمی و شغلی است. این موضوع به‌خصوص در دانشگاه‌ها جدی‌تر می‌شود و با توجه به لاتین بودن منابع درسی و لزوم استفاده از شبکه‌های اطلاعاتی و اینترنت اهمیت حیاتی پیدا می‌کند. چنان که شاهد هستیم بهترین جایگاه یادگیری زبان تخصصی هر رشته، دانشگاه و منابع ارائه‌شده برای این درس است که اگر به‌صورت مناسب و علمی برنامه‌ریزی شود، نقش به‌سزایی را در ارتقای سطح یادگیری و تسلط دانشجویان بر زبان تخصصی ایفا می‌کند. با بررسی‌های انجام شده در زمینه‌ی وضعیت کتاب‌ها و منابع موجود و نتایج به‌دست آمده از نظرخواهی‌های دانشجویان، اطلاعات حاصل از پرسش‌نامه‌ها، سابقه‌ی تدریس و مشاهده‌های انجام شده از روش‌های معمول تدریس زبان، مشخص شد که منابع موجود پاسخ‌گوی نیازهای دانشجویان نیست.

بیان مسئله

کتاب‌ها و منابع بسیاری در زمینه‌ی زبان تخصصی مدیریت نگاشته شده است که هر یک به‌نوبه‌ی خود کتب مناسبی هستند و مطالب مفیدی را ارائه داده‌اند. درحقیقت مؤلفان هر یک از این کتاب‌ها، از زاویه‌ای به زبان تخصصی نگریسته‌اند و در پاسخ به ادراک خویش از نیاز دانشجویان، اقدام به تألیف کتاب زبان تخصصی مدیریت کرده‌اند. با وجود این، میانگین نمره‌های پایان ترم و درصدهای قبولی پایین کنکور، گواه این مسئله است که سطح زبان تخصصی دانشجویان در وضعیت مطلوبی قرار ندارد.

از سویی می‌دانیم که منابع فارسی این رشته محدود بوده و منابع اصلی بیشتر به زبان انگلیسی منتشر شده‌اند. امروزه شبکه‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی هر رشته‌ای، ارائه‌دهنده‌ی جدیدترین مطالب مرتبط با رشته‌ی تخصصی است و اگر کسی توانایی استفاده از این پایگاه‌ها را - که به‌طور عمده انگلیسی هستند - نداشته باشد، درعمل از صحنه‌ی رقابت علمی بازمی‌ماند؛ زیرا این رقابت نیازمند آگاهی از مطالب روز و آخرین تحولات است. علاوه‌بر این، ضریب بالای زبان تخصصی در آزمون‌های مختلف، اهمیت یادگیری و تسلط بر آن را برای موفقیت در این آزمون‌ها دوچندان می‌کند. همچنین برخی منابع معرفی شده در دوران تحصیلات تکمیلی برای دروس مختلف به زبان اصلی است و تسلط بر زبان، پیش‌نیاز موفقیت در مقاطع کارشناسی ارشد و دکترا است. منابع درسی تدوین شده در مقطع کارشناسی و شیوه‌ی تدریس در این دوره، نقش حیاتی را در موفقیت شغلی و تحصیلی ایفا می‌کند. این امر لزوم توجه بیش از

پیش را به منابع این دوره با توجه به اهمیت آن در موفقیت یا عدم موفقیت دانشجویان آشکار می‌کند.

از سویی با توجه به فراگیر شدن یادگیری زبان از دوران ابتدایی و توجه همگانی به آن، بسیاری از دانشجویان تسلط به نسبت کاملی بر زبان دارند؛ ولی در درک مفاهیم تخصصی و متون مدیریتی با مشکل مواجه‌اند. بنابراین آشنایی دانشجویان با زبان نیز به تنهایی نمی‌تواند زمینه‌ساز موفقیت آنها در زبان تخصصی مدیریت باشد، بلکه منابع درسی به‌روز و ممتاز ارائه‌شده در دوره‌ی کارشناسی و تدریس آن به‌شيوه‌ای مناسب، سبب موفقیت دانشجویان می‌شود؛ زیرا مقطع کارشناسی نخستین دوره‌ی تحصیلات تخصصی دانشجویان است و بستر و زمان بسیار مناسبی برای آموزش مفاهیم تخصصی رشته‌ی مدیریت به زبان اصلی است.

سؤال پژوهش: آیا منابع درسی و روش‌های تدریس موجود زبان تخصصی مدیریت پاسخ‌گوی نیازهای یادگیری دانشجویان هستند؟

فرضیه‌ی اصلی: منابع موجود زبان تخصصی مدیریت و روش‌های متداول تدریس پاسخ‌گوی نیازهای یادگیری زبان دانشجویان نیستند.

پیشینه‌ی پژوهش

در این زمینه پژوهش‌های زیادی انجام نگرفته است. یکی از پژوهش‌های انجام شده در زمینه‌ی بررسی وضعیت زبان تخصصی را مال امیری (۱۳۸۶) انجام داده است. این پژوهش به بررسی واحدهای درسی انگلیسی تخصصی و روش‌های تدریس در سطوح کارشناسی ارشد و دکترا پرداخته است. از روش پرسش‌نامه، مشاهده و آزمون برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است. در این پژوهش ۳۰۹ پاسخ‌دهنده، متشکل از ۲۷۵ دانشجوی دوره‌ی کارشناسی ارشد و دکترا، ۱۸ مدرس زبان تخصصی و ۱۶ مدیر گروه شرکت کرده‌اند.

برای بررسی روش‌های معمول تدریس، هر یک از کلاس‌های زبان تخصصی مورد مشاهده قرار گرفت و برای سنجش سطح زبانی دانشجویان، یک آزمون انگلیسی عمومی بین دانشجویان به‌اجرا گذاشته شد. نتایج پژوهش نشان داد که میان نیازهای زبانی دانشجویان و آنچه در کلاس‌های زبان تخصصی ارائه می‌شود، هماهنگی وجود ندارد. همچنین نشان داده شد که سطح زبانی دانشجویان مورد آزمون در هر دو مقطع کارشناسی ارشد و دکترا ضعیف است و درنهایت برای بهبود کلاس‌های درسی زبان تخصصی، پیشنهاد شده است که هدف آموزش توجه به نیازهای زبانی دانشجویان باشد.

ناصر عسگری و رویا حاج ابراهیمی (۱۳۸۸) مؤلفان کتاب زبان تخصصی مدیریت نیز بر این باورند که «کسب دانش و مهارت‌های به‌روز رشته‌ی مدیریت تا حدود زیادی نیازمند تسلط بر زبان تخصصی است و هدف این درس، پرورش توانایی دانشجویان در مطالعه، درک و کاربرد مفاهیم تخصصی رشته‌ی خودشان است». آنها دلیل بروز مشکلات جدی برای دانشجویان در زبان تخصصی را ضعف نظام آموزشی در زمینه‌ی زبان می‌دانند و معتقدند که مطالعه و پژوهش برای دانشجویان، برگ برنده‌ایست که ابزار آن تسلط بر زبان تخصصی است. فرهاد مشفق (۱۳۸۴) نیز علت تألیف کتاب خود را نیاز مبرم دانشجویان رشته‌های مختلف می‌داند.

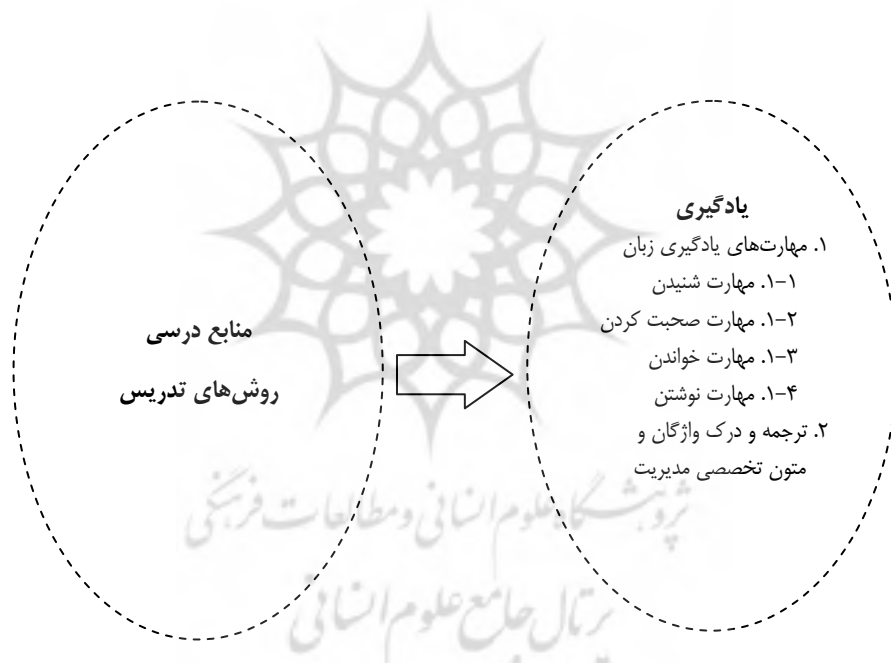
اسدالله کردنائیج (۱۳۸۰) در زمینه‌ی تألیف خویش می‌نویسد: «سابقه‌ی چندین سال تدریس وسیله‌ای بود تا به این نکته پی ببرم که بیشتر دانشجویان از درس زبان تخصصی وحشت دارند و اکثر آنها به دلیل همین وحشت، تلاش زیادی در جهت ارتقای خود نمی‌کنند. این در حالی است که با توجه به ضریب بالای این درس در کنکور، نویسندگان بر آن شد تا به‌طور عمیق مسئله را ریشه‌یابی کرده و به‌علت آن آگاهی یابد. مشکل اساسی داوطلبان این است که نمی‌دانند چگونه باید زبان تخصصی مدیریت را فرا گیرند و با پرسش‌های این درس و چگونگی طراحی آنها آشنایی ندارند». براساس نظر این نویسنده، پرسش‌های زبان تخصصی به‌گونه‌ای طرح می‌شوند که همزمان دو عامل را مورد سنجش قرار می‌دهند:

۱. تسلط دانشجویان بر زبان تخصصی مدیریت در زمینه‌ی شناسایی واژگان و اصطلاحات تخصصی مدیریت، جمله‌ها و ساختار گرامری به‌کار رفته در آنها.
  ۲. آشنایی داوطلبان با اصول و نظریه‌ها و مفاهیم تئوریک مدیریت.
- این ویژگی‌ها باعث می‌شود تا داوطلبانی که تسلط کمابیش کاملی بر زبان دارند، ولی با اصول، نظریه‌ها و مفاهیم و واژگان و اصطلاحات تخصصی مدیریت آشنا نیستند، نمره‌ی خوبی از این درس نیاورند. بنابراین برای تسلط کامل بر موارد بیان‌شده، مطالعه‌ی اصول و تئوری‌های مدیریت و شناخت واژگان و اصطلاحات تخصصی آن، ضروری بوده و استفاده از تست‌هایی که از نظر موضوعی طبقه‌بندی شده‌اند، به درک مفاهیم فوق کمک می‌کند.
- شاپور امین شایان جهرمی و دیگران (۱۳۸۷) نیز معتقدند که آشنایی با زبان تخصصی هر رشته، تنها از طریق دانشگاه و تدوین منبع مناسب برای آن و تدریس در دانشگاه امکان‌پذیر است. آنها همچنین اذعان دارند که در کشورمان تا کنون گام‌های مثبت و مفیدی در این زمینه برداشته شده است، ولی با توجه به نیاز روزافزونی که در این مورد وجود دارد، همچنان جای کارهای روزآمد و جامع که پاسخ‌گوی نیازهای روز استادان و دانشجویان رشته‌ی مدیریت باشد،

خالی است. بنابراین مشاهده می‌شود که مؤلفان کتب زبان تخصصی مدیریت، هر یک کمبود و خلأیی را در این خصوص مشاهده کرده و بر اساس درک خویش از این وضعیت، برای رفع نیاز موجود اقدام به تألیف کتاب با برداشت ذهنی خویش کرده‌اند. بسیاری از مؤلفان و مدرسان زبان تخصصی بر این باورند که کتب موجود زبان تخصصی مدیریت، با وجود تعدد و غنای محتوا، پاسخ‌گوی نیازهای فزاینده‌ی دانشجویان نیستند و این رشته همچنان نیاز به منابع جدید و جامع دارد.

مدل مفهومی پژوهش

با توجه به مطالعات فوق عوامل مؤثر بر یادگیری در الگوی مفهومی زیر ارائه می‌شود. متغیر مستقل در این پژوهش، منابع درسی و روش تدریس و متغیر وابسته، یادگیری است.

نمودار ۱. الگوی مفهومی پژوهش

روش پژوهش

این پژوهش ابتدا به بررسی وضعیت منابع موجود زبان تخصصی مدیریت (کتب موجود در بازار و منابع اصلی موجود در کتابخانه‌ها) می‌پردازد. سپس از روش مصاحبه و پرسش‌نامه‌ی الکترونیک،

برای تعیین نیازهای زبانی دانشجویان دوره‌ی کارشناسی استفاده شد. درنهایت با توجه به سابقه‌ی تدریس در کلاس‌ها و دانشگاه‌های مختلف، روش‌های معمول تدریس زبان تخصصی مدیریت، جزوه‌های مورد استفاده و مانند آن، مورد مشاهده و بررسی قرار گرفت. جامعه‌ی آماری، دانشجویان دوره‌ی کارشناسی دانشکده‌ی مدیریت دانشگاه تهران است. حجم نمونه‌ی جامعه‌ی آماری ۸۰ نفر از دانشجویان دوره‌ی کارشناسی بوده‌اند. همان‌طور که پیش از این اشاره شد، این پژوهش از دید هدف، کاربردی و روش مورد استفاده در آن، میدانی - تحلیلی است. در مرحله‌ی جمع‌آوری و تنظیم ادبیات پژوهش و مبانی نظری، از روش کتابخانه‌ای و در بخش میدانی از روش مشاهده، پرسش‌نامه و مصاحبه برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. در روش کتابخانه‌ای با مراجعه به چندین کتابخانه، کتاب‌های زبان تخصصی موجود و منابع مورد تدریس برای زبان تخصصی مدیریت دانشگاه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفت. در بخش میدانی از طریق پرسش‌نامه با سؤال‌های بسته و باز، نیازهای زبانی دانشجویان مورد بررسی قرار گرفت. از آنجاکه امکان توزیع پرسش‌نامه به تمام دانشجویان دوره‌ی کارشناسی وجود نداشت، نمونه‌ایی ۸۰ نفری از دانشجویان برای پرسش‌نامه انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری روش تصادفی ساده بوده است. در روش مصاحبه با دو نفر از استادان زبان تخصصی مدیریت و ۴۰ نفر از دانشجویان مدیریت مصاحبه شد. با استفاده از روش مشاهده و با توجه به تجربه‌ی بیست سال تدریس زبان تخصصی، روش‌های معمول تدریس زبان تخصصی مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

روش کتابخانه‌ای: این پژوهش ابتدا به بررسی وضعیت منابع موجود زبان تخصصی مدیریت (کتاب‌های موجود در بازار و منابع اصلی موجود در کتابخانه‌ها) می‌پردازد. در روش کتابخانه‌ای، با مراجعه به چندین کتابخانه و تجزیه و تحلیل کتاب‌های زبان تخصصی موجود در آنها و همچنین کتاب‌های موجود زبان تخصصی مدیریت در بازار کتاب، منابع مورد تدریس برای زبان تخصصی مدیریت دانشگاه‌های مختلف مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. کتاب‌های مورد استفاده به‌عنوان منبع درسی زبان تخصصی مدیریت در دانشگاه‌های مختلف در دوره‌ی کارشناسی به شرح جدول شماره ۱ عبارتند از:

جدول ۱. کتاب‌های موجود منابع زبان تخصصی مدیریت

ردیف	نام کتاب	نام نویسنده
۱	Specialized English for Management (Elementary)	داور ونوس
۲	Specialized English for Management (Advanced)	داور ونوس
۳	English for Student	فرهاد مشفق
۴	Specific English for Management Student	شاپور امین شایان جهرمی، جعفر امینی، اسکندر جاهدی
۵	زبان تخصصی مدیریت	ناصر عسگری و رویا ابراهیمی
۶	زبان تخصصی مدیریت	آرمان اشراقی
۷	لغات تخصصی و متون درک مطلب	داور ونوس و مهرداد پرچ
۸	مجموعه‌ی سؤالات کنکور مدیریت	داور ونوس
۹	تست‌های زبان تخصصی مدیریت	اسدالله کرد نائج
۱۰	زبان تخصصی مدیریت	محمد رضا ناصرزاده
۱۱	تست مدیریت	اکرم هادی‌زاده
۱۲	زبان تخصصی ۲	شهربانو ثمربخش
۱۳	زبان تخصصی مدیریت ۳	شهربانو ثمربخش
۱۴	زبان تخصصی ۴	شهربانو ثمربخش
۱۵	Images of Organization	Gareth Morgan
۱۶	Public Administration an Action Orientation	Robert Denhards

پس از بررسی کتاب‌های موجود، کمبودهای آنها به شرح زیر مشخص شد:

- عدم جامعیت کتب و عدم پوشش همه‌ی سرفصل‌های مدیریت؛
- مبهم بودن مطالب و عدم به‌کارگیری نثر روان؛
- عدم توجه کافی به ویژگی‌های ظاهری کتاب، مثل نوع قلم و صفحه‌آرایی؛
- عدم اختصاص بخشی از کتاب برای تعریف واژگان تخصصی به صورت جداگانه؛
- فقدان سی.دی‌های آموزشی برای ارتقای سطح یادگیری؛
- فقدان تمرین‌های مناسب و متنوع؛
- عدم استفاده از موردکاوی؛
- حجیم بودن کتب؛
- عدم استفاده از تصاویر مدیریتی در منابع درسی زبان تخصصی برای درک بیشتر دانشجویان؛
- و درنهایت، کتب موجود فقط به چند نکته از موارد فوق توجه می‌کنند.

روش پرسش نامه: از روش پرسش نامه برای تعیین نیازهای زبانی دانشجویان دوره‌ی کارشناسی استفاده شد. این پژوهش شامل دو نوع پرسش نامه است:

۱. سؤال‌های پرسش نامه در نیم‌سال اول تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹ که به شکل الکترونیک روی وبلاگ قرار گرفت و از ۴۰ نفر از دانشجویان خواسته شد که به سؤال‌ها پاسخ دهند و در نتیجه ۴۰ پاسخ دریافت شد.

۲. سؤال‌های پرسش نامه در نیم‌سال دوم تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹ که در دو کلاس زبان تخصصی مدیریت و زبان تخصصی (۳ و ۴) توزیع شد. در این روش ۴۰ پاسخ نامه جمع‌آوری شد.

با مصاحبه با متخصصان و تعدادی از خبرگان، استادان، کارشناسان زبان تخصصی مدیریت و دانشجویان، پرسش‌نامه‌ی اولیه اصلاح و پرسش‌نامه‌ی نهایی تدوین شد که می‌توان از روایی محتوایی پرسش‌نامه اطمینان حاصل کرد. برای تعیین پایایی ابزار، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. در پرسش‌نامه‌ی نوع دوم ضریب آلفای کرونباخ بیش از ۰/۷ بوده است.

تجزیه و تحلیل پرسش‌نامه‌ی نوع اول این‌گونه بود که در ابتدا از دانشجویان خواسته شد تا به‌طور تشریحی به سؤال‌ها پاسخ دهند و در پایان پژوهشگر با بررسی تمام پاسخ‌ها (۸۰ پاسخ‌نامه) به یک نتیجه‌ی کلی رسید. در تجزیه و تحلیل این نتیجه به‌دست آمد که کتاب‌های موجود، دربرگیرنده‌ی تمام جنبه‌های مدیریت نیستند و بهتر است که کتابی به‌عنوان منبع درسی معرفی شود که سرفصل‌های مدیریت را به‌طور خلاصه پوشش دهد. اگرچه منابع موجود تا حدودی باعث آشنایی دانشجویان با متون مدیریتی و واژگان و اصطلاحات تخصصی مدیریت شده‌اند، ولی این منابع به‌تنهایی کافی نیستند و نیاز به سؤال‌ها، تست‌ها و مطالب مختلفی دارند که موجب ارتقای سطح یادگیری مطالب می‌شوند. همچنین متون مورد نظر نیاز به نشر روان و قابل فهم‌تر دارند. در ادامه مشخص شد که ویژگی‌های ظاهری مانند نوع قلم و صفحه‌آرایی، یکی از شاخص‌هایی است که باید در گردآوری کتاب به آن توجه کافی شود. بنابراین بخشی از فرضیه‌ی اصلی پژوهش که بیانگر عدم پاسخ‌گویی منابع موجود زبان تخصصی مدیریت به نیازهای یادگیری زبان دانشجویان است، به‌اثبات می‌رسد.

تجزیه و تحلیل داده‌های پرسش‌نامه‌ی نوع دوم با استفاده از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. با ورژن ۱۵ انجام گرفته است. این تجزیه و تحلیل نشان داد که منابع موجود زبان تخصصی مدیریت، سبب افزایش توانایی درک مطلب و ترجمه‌ی متون تخصصی مدیریت و تا حدودی موجب افزایش آشنایی دانشجویان با واژگان و اطلاعات تخصصی شده‌اند، اما این منابع نقش

چندانی در بالابردن چهار مهارت اصلی (نوشتن، خواندن، شنیدن و صحبت کردن)^۱ نداشته‌اند و همچنین در زمینه‌ی کمیت و کیفیت تمرین‌ها، نقش چشمگیری ایفا نکرده‌اند. با استفاده از روش پرسش‌نامه مشخص شد که روش تدریس، صرف‌نظر از کتب انتخاب شده، نقش به‌سزایی در یادگیری و ایجاد انگیزه و تمایل در دانشجویان دارد. افزون‌بر این، در بحث اثربخشی روش‌های متداول تدریس، در میان وسایل کمک آموزشی، فیلم با فراوانی ۲۸ درصد و ۷۰ درصد بیشترین تأثیر را در یادگیری دانشجویان داشته است؛ ولی روش‌های متداول تدریس نقش چندانی را در بهبود چهار مهارت اصلی نداشته‌اند و تنها تاحدودی موجب ارتقای سطح واژگان و درک مطلب و ترجمه شده‌اند. بنابراین فرضیه‌ی اصلی پژوهش که بیانگر عدم پاسخ‌گویی منابع موجود زبان تخصصی مدیریت و روش‌های متداول تدریس به نیازهای یادگیری دانشجویان است، به‌اثبات می‌رسد. پاسخ سؤال پژوهش نیز منفی است؛ چرا که منابع درسی و روش‌های تدریس برای نیازهای دانشجویان کافی نیستند.

جدول ۲. بررسی وضعیت منابع زبان تخصصی مدیریت موجود

متغیر	خیلی کم		تا حدودی		زیاد		خیلی زیاد		میانگین	واریانس
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
واژگان تخصصی	۲	۰/۵	۲۱	۵۲/۵	۱۴	۰/۳۵	۳	۷/۵	۲/۴۵	۰/۵۱۰
مباحث مدیریتی	۰	۰/۰۰	۱۷	۴۲/۵	۲۱	۵۲/۵	۲	۰/۵	۲/۶۳	۰/۳۴۳
حجم و تنوع منابع	۲	۰/۵	۲۵	۶۲/۵	۱۱	۲۷/۵	۲	۰/۵	۲/۳۳	۰/۴۳۰
کمیت تمرین‌ها	۱۴	۰/۳۵	۱۸	۰/۴۵	۷	۱۷/۵	۰	۰/۰۰	۱/۸۲	۰/۵۲۰
کیفیت تمرین‌ها	۱۲	۰/۳۰	۲۱	۵۲/۵	۳	۷/۵	۲	۰/۵	۱/۸۷	۰/۶۰۴
درک مطلب و ترجمه	۲	۰/۵	۱۷	۴۲/۵	۲۱	۵۲/۵	۰	۰/۰۰	۲/۴۸	۰/۳۵۸
سطح خواندن	۶	۰/۱۵	۱۷	۴۲/۵	۱۶	۴۰/۵	۱	۲/۵	۲/۳۰	۰/۵۷۴
سطح نوشتن	۱۷	۴۲/۵	۱۲	۰/۳۰	۱۰	۰/۲۵	۱	۲/۵	۱/۸۸	۰/۷۷۹
سطح شنیدن	۱۹	۴۷/۵	۱۴	۰/۳۵	۵	۱۲/۵	۲	۰/۵	۱/۷۵	۰/۷۵۶
سطح مکالمه	۲۶	۰/۶۵	۱۱	۲۷/۵	۳	۷/۵	۰	۰/۰۰	۱/۴۳	۰/۴۰۴
دانش زبان و سطح دانش مدیریت	۵	۱۲/۵	۲۲	۰/۵۵	۱۱	۲۷/۵	۲	۰/۵	۲/۲۵	۰/۵۵۱
کمک به موقعیت‌های مختلف زندگی	۱۰	۰/۲۵	۲۵	۶۲/۵	۵	۱۲/۵	۰	۰/۰۰	۱/۸۸	۰/۳۶۹
آمادگی آزمون کارشناسی ارشد	۷	۱۷/۵	۱۸	۰/۴۵	۱۲	۰/۳۰	۲	۰/۵	۲/۲۳	۰/۶۵۶

1. Writing, Reading, Listening, Speaking.

جدول ۳. بررسی وضعیت موجود روش‌های متداول تدریس

متغیر	خیلی کم		تا حدودی		زیاد		خیلی زیاد		میانگین	واریانس
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
واژگان تخصصی	۲/۵	۱	۲۲	۰/۵۵	۱۴	۰/۳۵	۳	۷/۵	۲/۴۸	۰/۴۶۱
درک مطلب و ترجمه	۰/۱۵	۶	۱۹	۴۷/۵	۱۳	۳۲/۵	۱	۲/۵	۲/۲۳	۰/۵۵۱
سطح خواندن	۰/۱۰	۴	۱۸	۰/۴۵	۱۵	۳۷/۵	۳	۷/۵	۲/۴۳	۰/۶۱۰
سطح نوشتن	۴۲/۵	۱۷	۱۶	۰/۴۰	۷	۷/۵	۰	۰/۰۰	۱/۷۵	۰/۵۵۱
سطح شنیدن	۴۲/۵	۱۷	۱۸	۰/۴۵	۴	۰/۱۰	۱	۲/۵	۱/۷۳	۰/۵۶۳
سطح مکالمه	۴۷/۵	۱۹	۱۶	۰/۴۰	۴	۰/۱۰	۱	۲/۵	۱/۶۸	۰/۵۸۴
مباحث مدیریتی	۰/۵	۲	۲۲	۰/۵۵	۱۴	۲۷/۵	۲	۲/۵	۲/۴۰	۰/۴۵۱
یادگیری	۰/۱۵	۶	۲۲	۰/۵۵	۱۱	۳۷/۵	۱	۲/۵	۲/۱۸	۰/۵۰۷

جدول ۴. بررسی تأثیر وسایل کمک آموزشی بر یادگیری دانشجویان

متغیر	فیلم		Power point		اینترنت		وسایل دیگر		میانگین	واریانس
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
وسایل کمک آموزشی	۰/۷۰	۲۸	۵	۱۲/۵	۰	۰/۰۰	۶	۰/۱۵	۱/۵۹	۱/۱۹۶

روش مصاحبه: در این پژوهش با دو نفر از استادان زبان تخصصی و ۴۰ نفر از دانشجویان مصاحبه شد. مصاحبه با استادان مشخص کرد که منبع مناسب و به‌روزی وجود ندارد. در واقع، کتابی موجود نیست که به‌طور خلاصه همه‌ی عناوین اصلی مدیریت را پوشاند و استادان بتوانند به کمک آن، همه‌ی مطالب را تا پایان ترم تدریس کنند. در مصاحبه با دانشجویان نیز مشخص شد، علاوه بر اینکه کتاب‌های موجود ناقص هستند، روش‌های تدریس استادان نیز اشکالاتی دارد، از جمله اینکه اساتید به چهار مهارت اصلی (نوشتن، خواندن، شنیدن، صحبت کردن) توجه زیادی نمی‌کنند و از لوح‌های فشرده‌ی آموزشی زبان تخصصی و ارائه‌ی رئوس مطالب^۱ برای تدریس استفاده نمی‌کنند. همچنین در مباحث کلاسی همه‌ی دانشجویان را وارد بحث نمی‌کنند و تلاشی برای یادگیری همه دانشجویان انجام نمی‌گیرد. نکته‌ی دیگر اینکه مطالب ارائه‌شده در کلاس و شیوه‌ی ارائه‌ی آنها به‌روز نیست. علاوه بر این دانشجویان به این نکته اشاره کرده‌اند که

1. Power point

تمرین‌ها و پروژه‌های مناسبی برای ارتقای سطح یادگیری آنها ارائه نمی‌شود و به حفظ کردن مطالب گفته‌شده در کلاس اکتفا می‌شود.

روش مشاهده: با استفاده از این روش مشخص شد که روش تدریس، صرف‌نظر از کتب انتخاب‌شده، نقش به‌سزایی در ایجاد انگیزه و تمایل یادگیری دانشجویان دارد. سابقه‌ی سال‌ها تدریس زبان تخصصی، وسیله‌ای بود تا پژوهشگر متوجه شود که بسیاری از دانشجویان از سطح معلومات زبانی به‌نسبت مناسبی برخوردارند، ولی عدم اعتمادبه‌نفس دانشجویان در این زمینه، مانع مشارکت و موفقیت آنها در کلاس می‌شود. آنچه برای غلبه بر این حالت مهم است، شیوه‌ی تدریس است. شیوه‌ای که پژوهشگر در کلاس‌ها به‌کار گرفت و توانست موجب ارتقای دانشجویان شود، استفاده از روش مشارکت آنها در ارائه‌ی مطالب به‌صورت غیر مستقیم بود. با به‌کارگیری این روش، دانشجویان بدون اینکه واژه‌های از دادن پاسخ داشته باشند، در طرح مباحث و پیشبرد کلاس به‌صورت غیر مستقیم مشارکت داشتند. استفاده از این روش موجب شد که دانشجویان به سطح معلومات زبان خود که حتی گاهی برای خودشان هم روشن و آشکار نبود، پی ببرند و به مشارکت و توجه بیشتر تشویق شوند. نتیجه‌ی این روش تدریس، افزایش علاقه به زبان تخصصی و به‌دنبال آن، ارتقای سطح یادگیری و مهارت درک مطلب دانشجویان بود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با بررسی‌های انجام شده در زمینه‌ی وضعیت کتاب‌ها و منابع موجود و نتایج به‌دست آمده از نظرخواهی‌های دانشجویان، اطلاعات حاصل از پرسش‌نامه‌ها، سابقه‌ی تدریس و مشاهده‌های انجام شده از روش‌های معمول تدریس زبان، مشخص شد که منابع موجود و روش‌های تدریس متداول، پاسخ‌گوی نیازهای فزاینده‌ی دانشجویان نیستند.

بر اساس الگوی پژوهشی ارائه‌شده به این نتیجه رسیده‌ایم که منابع موجود زبان تخصصی مدیریت و روش‌های متداول تدریس، تا حدودی به نیاز یادگیری دانشجویان از نظر مهارت‌های ترجمه و درک واژگان متون تخصصی پاسخ گفته‌اند، اما در زمینه‌ی مهارت‌های چهارگانه (نوشتن، خواندن، شنیدن، صحبت کردن) نیازمند بازنگری هستند.

بنابراین بر اساس نتایج حاصل از پژوهش پیشنهاد می‌شود:

- برای بهبود یادگیری دانشجویان، کتب و منابعی تهیه شود که جامع بوده، حاوی تمام مطالب و سرفصل‌های مطرح شده در تئوری‌های مدیریت و سازمان باشد و علاوه‌بر اینکه تمام سرفصل‌ها را پوشش می‌دهد، مختصر و خلاصه نیز باشد.

- نثر کتاب در میزان یادگیری بسیار مهم است. نثر باید روان و قابل فهم باشد. استفاده از واژه‌ها و جمله‌های پیچیده و نیز، به کارگیری واژگانی که چند معنی را تداعی می‌کنند محدود شود. باید تلاش شود هر یک از متون تخصصی در عین خلاصه بودن، حاوی نکته‌های مهم و کلیدی، اصطلاحات و واژگان اصلی هر موضوع باشد.
- ویژگی‌های ظاهری کتاب، مانند نوع قلم و صفحه‌آرایی نیز شاخص بسیار مهمی است که از دید دانشجویان باید به آن توجه بیشتری شود.
- گنجاندن بخش جداگانه‌ای حاوی واژه‌ها و اصطلاحات تخصصی نیز از موارد دیگری است که به دانشجویان در یادگیری بهتر و درک آسان‌تر متون کمک شایانی می‌کند.
- بهتر است واژه‌های جدید هر متن، در حاشیه‌ی همان صفحه از کتاب تعریف شوند تا دانشجویان با درک مفهوم واژه‌های جدید، یادگیری بهتری از متون داشته باشند.
- تأکید بر نیازهای شنیداری و گفتاری نیز از دیگر نیازهای دانشجویان است. بسیاری از دانشجویان بر این عقیده‌اند که کتب فوق، توجهی به این دو بخش از یادگیری زبان ندارند و تمرکز آنها فقط بر درک مطلب و ترجمه است.
- وجود تمرین‌های بیشتری چون تمرین‌های درک مطلب، چهارگزینه‌ای، سؤال و مانند آن نیز، سبب ارتقای یادگیری دانشجویان می‌شود، در حالی که در کتب فوق از این نظر کمبود بسیاری به چشم می‌خورد.
- استفاده از موردکاوی، به افزایش درک مطلب و یادگیری لغت‌های تخصصی و جدید منجر می‌شود.
- تألیف کتاب زبان تخصصی برای هر یک از گرایش‌های مدیریت به‌صورت جداگانه، به طوری که زبان تخصصی (۱ و ۲) و زبان تخصصی (۳ و ۴) برای هر رشته، منابع مجزایی از سایر رشته‌ها داشته باشد.
- استفاده از لغت‌نامه‌ی تخصصی مدیریت، سبب بهبود مهارت خواندن و یادگیری واژه‌های بیشتری خواهد شد. استفاده از آزمایشگاه (لابراتوار) زبان و لوح فشرده، به بهبود مهارت شنیدن دانشجویان کمک می‌کند.
- به دلیل فرار بودن زبان، برای تکرار بیشتر در طول دوره‌ی تحصیلی پیشنهاد می‌شود که حداقل ۸ واحد در طول ۴ نیم‌سال متوالی ارائه شود و تعدادی واحد زبان در دروس اختیاری گنجانیده شود.
- برای افزایش مشارکت دانشجویان و پویایی کلاس، بهتر است تنها به کتب درسی اکتفا نشود و در هر جلسه تکالیفی (مقاله‌های به‌روز) به دانشجویان داده شود.

- لازم است که کتاب حاوی سرفصل‌های مصوب باشد و همیشه نظارتی برای این امر وجود داشته باشد، زیرا شاهد هستیم با وجود تعدد کتب زبان تخصصی مدیریت و کاربردی و مناسب بودن هر یک از آنها، هیچ‌یک تمام سرفصل‌های درسی را پوشش نمی‌دهند.
- ضروری است برای همگامی با علم روز مدیریت در دنیا، مطالب جدید نیز در سرفصل‌های کتاب‌های زبان تخصصی گنجانده شود. برای مثال می‌توان به دولت الکترونیک اشاره کرد که طی دهه‌ی اخیر در میان متون زبان اصلی مدیریتی دیده می‌شود، در حالی که منابع موجود اشاره‌ای به آن نداشته‌اند. بعضی از مطالب نیز در سرفصل‌ها دیده نمی‌شود، ولی با توجه به جایگاه و اهمیت آنها، اگر به کتب زبان تخصصی افزوده شوند، باعث غنای و جامعیت آن می‌شوند. برای مثال اخلاق در مدیریت، کتب مدیریت باید دربرگیرنده‌ی آخرین تغییر و تحولات ایجاد شده در دنیا، تکامل علمی مدیریت، تحولات سازمان‌ها، انسان‌ها و تغییرات نگرش‌ها و فناوری باشند.

محدودیت‌ها

- عدم دسترسی کامل به منابع اصلی زبان تخصصی؛
- محدود بودن شاخص‌های به‌کار گرفته شده در متغیر یادگیری و روش‌های تدریس و منابع درسی
- محدود بودن جامعه‌ی به‌کار گرفته شده در پژوهش.

منابع

۱. اشراقی، آ. (۱۳۸۷). *زبان تخصصی مدیریت*. تهران: انتشارات نگاه دانش.
۲. امین شایان جهرمی، ش.، امینی، ج.، جاهدی، ا. (۱۳۸۷). *زبان تخصصی برای دانشجویان رشته مدیریت*. تهران: انتشارات کوشا مهر.
۳. ثمر بخش تهرانی، ش. (۱۳۸۲). *زبان تخصصی ۲ رشته‌ی مدیریت دولتی و بازرگانی*. تهران: انتشارات پیام نور.
۴. ثمر بخش تهرانی، ش. (۱۳۸۱). *زبان تخصصی ۳*. تهران: انتشارات پیام نور.
۵. ثمر بخش تهرانی، ش. (۱۳۸۳). *زبان تخصصی ۴*. تهران: انتشارات پیام نور.
۶. عسگری، ن.، حاج ابراهیمی، ر. (۱۳۸۸). *زبان تخصصی مدیریت*. تهران: انتشارات راه.
۷. کردنائیج، اسدالله. (۱۳۸۰). *سؤال‌های چند گزینه‌ای زبان تخصصی مدیریت*. تهران: انتشارات مهربان نشر.

۸. مال امیری، ب. (۱۳۸۶). بررسی وضعیت زبان تخصصی، پژوهشنامه‌ی علوم انسانی. ۳ (۵۶): ۱۵۱-۱۸۰.
۹. مشفق، ف. (۱۳۸۴). *انگلیسی برای دانشجویان مدیریت*. تهران: انتشارات سمت.
۱۰. ناصرزاده، م.ر. (۱۳۸۸). *زبان تخصصی مدیریت*. تهران: انتشارات نگاه دانش نوین.
۱۱. ونوس، د. (۱۳۷۹). *مجموعه سؤالات کنکور کارشناسی ارشد مدیریت*. تهران: انتشارات نگاه دانش.
۱۲. ونوس، د. (۱۳۸۲). *زبان تخصصی مدیریت بازرگانی*. تهران: انتشارات نگاه دانش.
۱۳. ونوس، د. (۱۳۸۴). *زبان تخصصی پیشرفته*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۱۴. ونوس، د. (۱۳۸۴). *زبان تخصصی مقدماتی*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۱۵. ونوس، د.، پرچ، م. (۱۳۸۸). *لغات تخصصی و متون درک مطلب مدیریت*. تهران: انتشارات کتابخانه فرهنگ.
۱۶. هادی زاده، ا. (۱۳۷۲). *۱۶۸۰ تست مدیریت*. تهران: انتشارات حنفا.
17. Bhatta, G. (2005). *International Dictionary of Public Management and Governance*. M.E. Sharpe.
18. Denhards, R. (2003). *Public Administration an Action Orientation*. US: Wadsworth/Thomson Learning.
19. Erik Jane, J. (2005). *Public Administration and Public Management*. Northwestern University, Longman.
20. Henry, N. (1989). *Public Administration and Public Affairs*. Prentice-Hall.
21. Hughes, O. (1998). *Public Management and Administration*. Australia: Macmillan
22. Morgan, G. (2006). *Images of Organization*. US: Sage Publications.
23. Nigro, F. (1973). *Modern Public Administration*. New York: Haper & Row.
24. Osborne, S. (2010). *The New Public Governance*. UK: Routledge.
25. Shafritz, J. M. (2004). *Classics of Public Administration*. America: Thomson Wadsworth.
26. Shafritz, J. M. (2009). *Introducing Public Administration*. America: Pearson Longman.